

Flora- en fauna-inspectie Molenweg 95 te Koningsbosch

**In opdracht van:
B. Helwegen**

22 februari 2022
ir. C. de Koning, R. Rijnders Bsc en ir. J.P.M. Hovens

Flora- en fauna-inspectie Molenweg 95 te Koningsbosch

<i>Opdrachtgever:</i>	B. Helwegen
<i>Opstellers/controle:</i>	ir. C. de Koning / ir. J.P.M. Hovens
<i>Veldwerk:</i>	ir. C. de Koning en R. Rijnders Bsc

Faunaconsult B.V. werkt volgens de protocollen in de kennisdocumenten van BIJ12. Onze onderzoeken voldoen daarmee aan de landelijk geldende normen en opdrachtgevers hebben een basis om ons aan te spreken op de kwaliteit van de door ons aangeleverde producten. Onze ecologen voldoen aan de deskundigheidseisen zoals gesteld door RVO. We hechten groot belang aan maatschappelijk verantwoord ondernemen en we zijn PSO gecertificeerd.

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel en status van dit document.....	3
1.3	Leeswijzer	3
2	De Wet natuurbescherming	4
3	Werkwijze	5
3.1	Beschrijving van de voorgenomen werkzaamheden	5
3.2	Werkwijze flora- en fauna-inspectie	5
4	Aanwezige beschermde natuurwaarden	6
4.1.	Beschrijving plangebied	6
4.2	Beschermde planten en dieren.....	6
5	Mogelijke effecten.....	11
6	Conclusies en aanbevelingen.....	12
	Literatuur	13
	Bijlage 1: Toelichting per beschermingsregime	14

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Arvalis heeft namens Mw. B. Helwegen aan Faunaconsult B.V. opdracht gegeven een flora- en fauna-inspectie uit te voeren voor de herbestemming van een perceel aan de Molenweg 95 te Koningsbosch. Hierin is nagegaan welke effecten deze ingreep heeft op lokaal voorkomende beschermde flora en fauna. Het risico bestaat dat het plangebied deel uitmaakt van leefgebieden van diverse beschermde soorten. Dit document geeft inzicht in de mogelijke knelpunten in het kader van natuurwetgeving en -beleid en mogelijke effecten als gevolg van het project.

1.2 Doel en status van dit document

Het doel van dit document is om vast te stellen of de natuurwetgeving de geplande ontwikkeling in de weg staat. De ingreep kan een negatief effect hebben op beschermde natuurwaarden (plant- en diersoorten en bijbehorende leefgebieden). Dit document geeft aan of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn om te voldoen aan de minimale onderzoekinspanning vanuit de Wet natuurbescherming (Wnb). Daarnaast worden mitigerende (verzachtende) maatregelen aangegeven om significant negatieve effecten op voorhand te voorkomen en daarmee te voldoen aan de natuurwetgeving.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een korte beschrijving gegeven van de relevante wet- en regelgeving. Hoofdstuk 3 beschrijft de geplande werkzaamheden en de werkwijze van de inventarisaties van de natuurwaarden. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van de veldinventarisatie weergegeven. Hoofdstuk 5 beschrijft de effecten van de voorgenomen ingreep op aanwezige natuurwaarden, evenals de mogelijke overtredingen op de Wet natuurbescherming. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies en aanbevelingen weer.

2 De Wet natuurbescherming

In deze paragraaf wordt een korte toelichting gegeven op de juridische bescherming van de Nederlandse natuur. De Wet natuurbescherming (Wnb), die per 1 januari 2017 is ingegaan, vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De directe bescherming van dier- en plantensoorten was geregeld onder de Flora- en faunawet. Bij werkzaamheden met betrekking tot ruimtelijke ingrepen, moest worden nagegaan of deze negatieve gevolgen zouden kunnen hebben voor beschermde soorten. Het aspect soortbescherming blijft in de nieuwe wetgeving in grote lijnen gelijk, al verandert er wel een aantal zaken.

De lijsten met beschermde soorten zijn veranderd. Er zijn soorten die voorheen beschermd waren en onder de Wnb niet meer en andersom. Zo zijn een aantal soorten orchideeën, de kleine modderkruiper en rode bosmieren sinds 1 januari 2017 niet meer beschermd. De Wnb kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming behoeven (zie bijlage 1 voor een toelichting op verboden handelingen, afwijkmogelijkheden en criteria voor ontheffing/vrijstelling per beschermingsregime):

- **Vogels**

alle vogels in de zin van de Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 van de Wnb). Verder nemen de meeste provincies de onder de Flora- en faunawet benoemde vogelsoorten waarvan het nest jaarrond werd beschermd over;

- **Internationaal beschermde soorten**

alle dieren en planten, genoemd in de bijlagen bij de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (paragraaf 3.2 van de Wnb);

- **Overige beschermde soorten**

soorten genoemd in de bijlage bij de Wnb, die niet onder de reikwijdte van paragraaf 3.2 vallen (paragraaf 3.3 van de Wnb). Hieronder vallen ondermeer de ‘algemene’ soorten die onder de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen waren vrijgesteld. Vrijwel al deze soorten zijn door alle provincies eveneens voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld (een uitzondering geldt voor de mol; die onder de Wet natuurbescherming niet meer is beschermd).

De beschermde status van soorten kan echter per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. De Provincie Limburg heeft de ‘Beleidsneutrale Wijzigingsverordening Hoofdstuk 3 Natuur van de Omgevingsverordening Limburg 2014’ opgesteld (Provincie Limburg, 2016) en ‘Beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming in Limburg’ (Gedeputeerde Staten van Limburg, 2017). Dit houdt in dat de meeste soorten die onder de Wet Natuurbescherming als beschermde soort zijn aangewezen, ook in de Provincie Limburg worden beschermd.

Voor soorten die ook niet in de bijlagen van de Wnb worden genoemd, fungeert de zorgplichtbepaling (artikel 1.11 Wnb) als vangnet. Op grond van deze bepaling moeten schadelijke handelingen voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in beginsel achterwege worden gelaten, dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

3 Werkwijze

3.1 Beschrijving van de voorgenomen werkzaamheden

Drie voormalige stallen worden gesloopt en de bestemming wordt gewijzigd. De vegetatie wordt waar nodig verwijderd. De overige bebouwing in het plangebied wordt niet gewijzigd. Afbeelding 3.1 geeft de te slopen bebouwing weer.

Figuur 3.1. De te slopen bebouwing (rood omlijnd). Bron: Google Maps.

3.2 Werkwijze flora- en fauna-inspectie

Op 14 februari 2022 heeft Faunaconsult B.V. het onderzoeksgebied en de directe omgeving bezocht. Daarbij werden de aanwezige biotopen beoordeeld op hun geschiktheid als habitat voor beschermde diersoorten en beschermde planten. Het plangebied werd geïnspecteerd op de aanwezigheid van beschermde planten, vogelnesten en voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van beschermde dieren. De te slopen gebouwen werden daarbij van binnen en buiten met behulp van een ladder, boomcamera (RIDGID SeeSnake) en zaklamp geïnspecteerd.

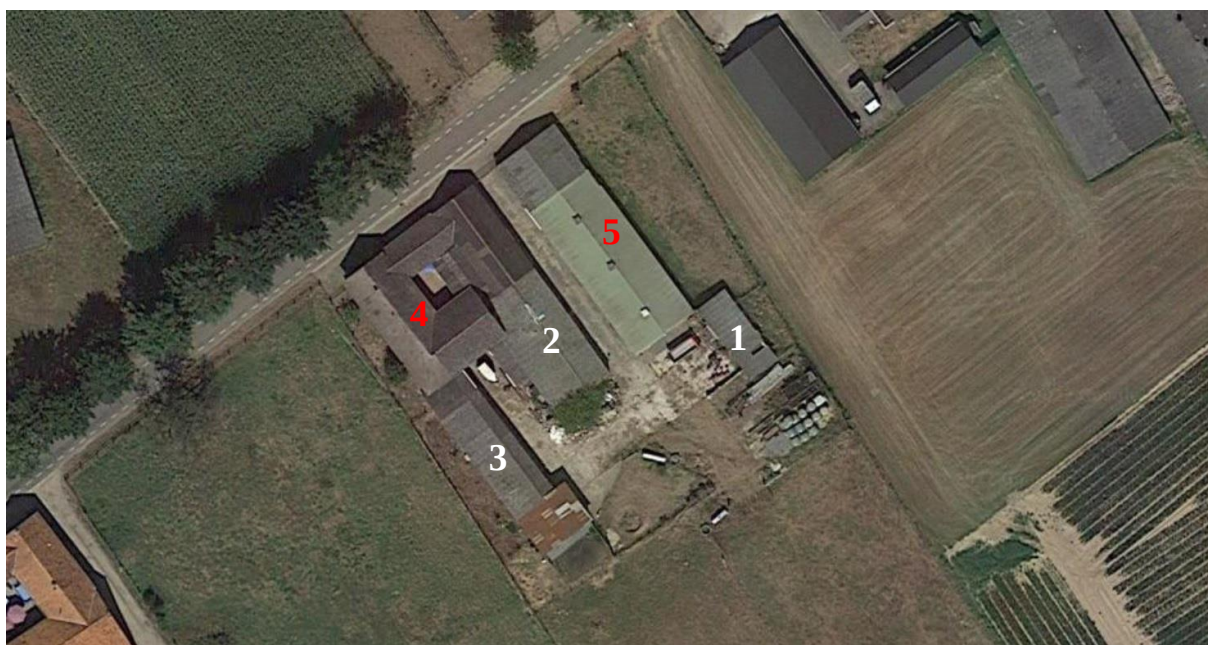
Aan de hand van relevante (verspreidings)literatuur en de waarnemingsoverzichten op www.ravon.nl/tijdschrift, www.verspreidingsatlas.nl, www.floron.nl, www.sovon.nl en www.zoogdiervereniging.nl is vervolgens ingeschat welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen.

4 Aanwezige beschermde natuurwaarden

4.1. Beschrijving plangebied

Het plangebied ligt in het westen van de kern van Koningsbosch. Het bestaat uit drie voormalige stallen (1 t/m 3 in figuur 4.1). De woning (4 in figuur 4.1) en de meest noordelijk gelegen stal (5 in figuur 4.1) blijven behouden en vallen dus buiten het feitelijke plangebied. Tussen de gebouwen bevindt zich verharding. Rond de bebouwing (buiten het plangebied) bevindt zich op meerdere plekken gazon en geheel in het westen ligt een ganzenweitje. Hier komen algemene plantensoorten voor zoals straatgras, gewone melkdistel, zachte ooievaarsbek, paarse dovenetel, vogelmuur, duizendblad, grote brandnetel, smalle weegbree, witte klaver, paardenbloem, vogelwikke, kruipende boterbloem, tuinbingelkruid, akkerhoornbloem, ridderzuring en kers.

De omgeving is voornamelijk agrarisch ingericht. Direct ten noordwesten bevindt zich de Molenweg. Aan de noord- en oostzijde bevinden zich agrarische bedrijven met akkers. De zuid- en westzijde grenzen aan weilanden.

Figuur 4.1. Het plangebied met de te slopen (wit genummerde) en behouden (rood genummerde) bebouwing. Bron: Google Maps.

4.2 Beschermde planten en dieren

Stal 1 (zie figuur 4.1 en kleine foto rechtsonder voorzijde rapport) heeft gemetselde muren met spouw en een enkelwandig, eternieten golfplaten dak. Op de lange zijdes is een muurplaat aanwezig. Op de kopse kanten is de ruimte tussen de golfplaten en gevels afgedicht met specie. Aan de zuidzijde ontbreekt een deel van het dak (zie figuur 4.2.1) en aan de noordwestzijde bevindt zich een grote opening in de gevel. De binnenzijde van de stal is daarom erg tochtig. Doordat de binnenzijde daarnaast erg licht is en de spouw niet bereikbaar, is deze stal ongeschikt als vleermuisverblijf.

Doordat dakbeschot ontbreekt, zijn er geen nestholtes voor gebouwbewonende vogels als huismus, gierzwaluw of steenuil aanwezig. Ook zijn er geen nestlocaties voor soorten als kerkuil beschikbaar. Aan de binnenzijde zijn nergens uitwerpselen, braakballen, veren, vogelnesten en dergelijke waargenomen. (Jaarrond beschermde) vogelnesten zijn in deze stal afwezig.

Figuur 4.2.1. Een deel van het dak van stal 1 ontbreekt.

Stal 2 (zie figuur 4.1 en kleine foto linksboven voorzijde rapport) heeft enkelsteens muren en een eternieten, golfplaten dak met dakbeschot. Aan de westzijde bevindt zich een klein, enkelwandig afdak. Tussen het dakbeschot en de golfplaten van de stal is steenwol aanwezig. Op de kopse kant bevindt zich een smeerplint, waardoor de ruimte tussen het dak en de gevel is afgedicht. Op de lange zijdes is vogelschroot afwezig (zie figuur 4.2.2). Huismussen zijn gedurende het veldbezoek niet in of binnen een straal van 50 meter van het plangebied waargenomen en nesten zijn in de stal afwezig (ook onder de ‘golven’ in het dak). Voor gierzwaluwen bevinden er zich geen geschikte broedholtes en is de bebouwing erg laag.

Figuur 4.2.2. Onder de ‘golven’ van stal 2 ontbreekt vogelschroot.

Doordat de bebouwing geen spouw heeft en de binnenzijde geheel licht is, zijn er ook geen geschikte verblijven voor vleermuizen aanwezig. Doordat meerdere ramen ontbreken en/of open staan, is de binnenzijde van de stal wel bereikbaar voor vleermuizen. Aan de binnenzijde van de stal werd een dode gewone dwergvleermuis waargenomen. Wegens het ontbreken van een geschikte verblijfplaats, betreft het hier zeker een passant. Vleermuisuitwerpselen, afgebeten vlindervleugels, etc. zijn dan ook niet aan de binnenzijde van de stal waargenomen.

Op enkele plekken ontbreekt het dakbeschot aan de binnenzijde, waardoor vogels en vleermuizen toegang hebben tot de ruimte tussen het dak en het dakbeschot. Deze ruimten zijn daarom met de boomcamera geïnspecteerd. Hier werden nergens vleermuizen of hun uitwerpselen waargenomen. Vleermuisverblijven zijn in deze stal dus zeker afwezig. Op een plaats werd in het dak een oude braakbal van kerkuil waargenomen. Omdat het hier slechts één exemplaar betreft en uitwerpselen, eierschalen e.d. afwezig zijn, is dit een eenmalig bezoek geweest. Het betreft met zekerheid geen roestplek of nestplaats van kerkuil. Vanwege de aanwezigheid van steenmarter (zie volgende alinea) is het dak ook niet geschikt voor vogelnesten).

Op meerdere plekken in stal 2 werden uitwerpselen van steenmarter waargenomen (zie figuur 4.2.3). Het betreft verse uitwerpselen van een volwassen dier. (Oude) uitwerpselen van jonge dieren zijn afwezig. Het betreft hier dus geen kraamverblijf. Er werd op een plek in het dak ook afgebeten veer (mogelijk een voedselrest van de steenmarter) waargenomen. Omdat steenmarters solitair leven en een vrij groot (80-700 hectare; Zoogdiervereniging, 2019) territorium hebben, gaat het hier om een dagrustplaats van één steenmarter. Steenmarters hebben meerdere schuilplaatsen binnen hun territorium (Zoogdiervereniging, 2019). Stal 2 dient dus als dagrustplaats, maar zeker niet als kraamverblijf, van deze soort.

Figuur 4.2.3. Aan de binnenzijde van stal 2 zijn op meerdere plekken steenmarteruitwerpselen aanwezig.

De halfopen veldschuur (3 in figuur 4.1 en grote foto voorzijde rapport) is geheel enkelwandig. Vleermuisverblijven zijn hier daarom met zekerheid afwezig. Op enkele plekken tussen de opgeslagen spullen (zie figuur 4.2.4) zijn steenmarteruitwerpselen waargenomen. Aan de noordzijde is een inpandig kippen- en ganzenhok aanwezig. Op twee tussenmuren bevinden zich (oude) merelnesten

(zie figuur 4.2.5). Overige vogelnesten zijn niet waargenomen. Voor jaarrond beschermde nesten, zoals van kerkuil, is geen geschikte ruimte aanwezig.

Figuur 4.2.4. De halfopen veldschuur waar uitwerpselen van steenmarter werden waargenomen.

Figuur 4.2.5. Op twee plekken in de veldschuur bevinden zich merelnesten; beide op een tussenmuur.

Voor overige kleine marterachtigen biedt het plangebied te weinig dekking en dassenwissels, holen, etc. zijn afwezig. Overige voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van internationaal beschermde soorten zijn afwezig. Algemene zoogdieren als de veldmuis en bosmuis kunnen wel in het plangebied voorkomen.

Tijdens het veldbezoek zijn huismus en zwarte kraai waargenomen. Volgens de natuurgegevens van de Provincie Limburg (www.natuurgegevensprovincielimburg.nl) waren er in 2019 in het kilometerhok waarin het plangebied zich bevindt 9 (niet nader getoonde) territoria van kwetsbare soorten (roofvogels/uilen) aanwezig. Nesten van deze soorten komen echter met zekerheid niet voor in het plangebied. Het is wel mogelijk dat in het broedseizoen algemeen voorkomende vogels zoals de merel in de gebouwen of de vegetatie broeden.

De Provincie Limburg heeft het kilometerhok waarin het plangebied ligt in 2007 onderzocht op het voorkomen van beschermde of bijzondere planten (www.natuurgegevensprovincielimburg.nl). Deze waren afwezig in en rond het plangebied. In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek alleen algemene, niet beschermde planten waargenomen (zie paragraaf 4.1).

Amfibieën werden tijdens het veldbezoek niet waargenomen. Voortplantingswateren zijn in en in de nabije omgeving van het plangebied afwezig. Het is daardoor zeer onwaarschijnlijk dat streng beschermde amfibieën (een deel van) het plangebied als landhabitat gebruiken. Het is wel mogelijk dat enkele algemene amfibieënsoorten het plangebied als deel van hun landhabitat gebruiken. Reptielen zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen en de aanwezige biotopen zijn ook niet geschikt als habitat voor dergelijke soorten. Tabel 4.2 geeft weer welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen.

Tabel 4.2. (Potentieel) in het plangebied voorkomende beschermde soorten. Het beschermingsregime van de soorten in de Wnb is eveneens weergegeven.

Nederlandse naam en wetenschappelijke naam	Vogels met jaarrond beschermd nest	Internationaal beschermde soorten	Overige beschermde soorten
Steenmarter (<i>Martes foina</i>)			X
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)			X
Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>)			X
Aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>)			X
Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)			X
Gewone pad (<i>Bufo bufo</i>)			X
Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)			X

5 Mogelijke effecten

- Bij de werkzaamheden kunnen voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van algemene beschermde zoogdieren (waaronder een dagrustplaats van de steenmarter) en amfibieën worden aangetast. Individuen kunnen hierbij worden verwond of gedood. Ten aanzien van de steenmarter mag worden aangenomen dat deze zich bij aanvang van de sloop goed uit de voeten kan maken (jonge steenmarters zijn niet te verwachten omdat er geen sprake is van een kraamverblijf).

- Als de sloop van de gebouwen tijdens het broedseizoen plaatsvindt en/of er opgaande vegetatie wordt verwijderd, kunnen algemeen broedende vogels worden verstoord of gedood. Ook kan het leiden tot sterfte van eieren en jonge vogels.

In de volgende tabel zijn de mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen van de Wnb weergegeven. In hoofdstuk 6 wordt uitgelegd hoe deze overtredingen kunnen worden voorkomen.

Tabel 5.1. Mogelijke overtredingen van algemene verbodsbepalingen van de Wnb. Zie bijlage 1 voor een verklaring van de beschermingscategorieën en een overzicht van alle verbodsbepalingen. * = van deze soort is alleen een roestplaats aanwezig, maar geen nest.

Soort	Beschermingsregime Wnb	Art. 3.1 lid 1	Art. 3.1 lid 2	Art. 3.5 lid 1	Art. 3.5 lid 2	Art. 3.5 lid 3	Art. 3.5 lid 4	Art. 3.10 lid 1
Algemene in het plangebied broedende vogels	Vogels	X	X					
Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën	Overige soorten							X

Artikel 3.1 (m.b.t. Vogels)

- **lid 1:** het opzettelijk doden en vangen van vogels

- **lid 2:** het opzettelijk vernielen en beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren en het wegnemen van nesten

Artikel 3.5 (m.b.t. Internationaal beschermde soorten):

- **lid 1:** het opzettelijk doden of vangen van soorten

- **lid 2:** het opzettelijk verstoren van soorten

- **lid 3:** het opzettelijk vernielen en rapen van eieren van soorten

- **lid 4:** het beschadigen en vernielen van de voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van soorten

Artikel 3.10 lid 1 (m.b.t. A-soorten): het is verboden

(a) in het wild levende A-soorten opzettelijk te doden of te vangen;

(b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de A-soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen; en

De onder (a) en (b) genoemde verboden zijn niet van toepassing op de bos-, huisspits- en veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende ervan of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3 Wnb).

6 Conclusies en aanbevelingen

Algemene vogels

In het plangebied komen mogelijk beschermde vogelnesten voor tijdens het broedseizoen. Het gaat om vogels waarvan het nest niet jaarrond wordt beschermd of als strenger beschermd wordt beschouwd. Hiervoor zijn maatregelen die negatieve effecten voorkomen wel verplicht. Verstoring van broedvogels en vernietiging van vogelnesten kan worden voorkomen door de gebouwen buiten de periode 15 maart – 15 juli (het broedseizoen van de meeste vogels) te slopen en opgaande vegetatie buiten deze periode te verwijderen. Door naleving van deze maatregel worden ten aanzien van vogels geen overtredingen op de Wet natuurbescherming begaan.

Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Bij het slopen van stal 2 wordt een rustplaats van steenmarter vernietigd (het betreft hier geen kraamverblijf). Mogelijk komen ook andere zoogdieren evenals amfibieën in het plangebied voor, die ook onder de Wnb zijn beschermd. Het gaat om algemeen voorkomende soorten (zogenaamde A-soorten), waarvoor in Limburg een vrijstelling geldt in geval van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud (de steenmarter is vrijgesteld van 15 augustus t/m februari; Provincie Limburg, 2016). Dit houdt in dat deze soorten verstoord mogen worden, zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Wel geldt altijd de Zorgplicht (artikel 1.11 Wnb); deze houdt in dat nadelige gevolgen voor dieren en planten altijd zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Om aan de algemene zorgplicht te voldoen, moeten dieren die tijdens de werkzaamheden worden aangetroffen, zo snel mogelijk naar een aangrenzende locatie buiten het plangebied worden verplaatst.

Literatuur

- Gedeputeerde Staten van Limburg. 2017. Beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming in Limburg. Provinciaal blad nr. 5634. Provincie Limburg.
- Ministerie van Economische zaken. 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3.
- Provincie Limburg, 2016. Beleidsneutrale Wijzigingsverordening Hoofdstuk 3 Natuur van de Omgevingsverordening Limburg 2014. Provinciaal blad nr. 6983.
- Zoogdiervereniging. 2019. www.zoogdiervereniging.nl; De Steenmarter (Martes foina). 16-02-2022.
- Zoogdiervereniging. 2009. www.zoogdiervereniging.nl; Startpagina Steenmarter; brochure Steenmarters in en om het huis. 16-02-2022.

Bijlage 1: Toelichting per beschermingsregime

Vogels

Verbodsbepalingen en afwijkingsmogelijkheden

Het beschermingsregime voor vogels is neergelegd in de artikelen 3.1 tot en met 3.4 van de Wnb. Deze bepalingen gelden voor alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van de artikelen 3.1 en 3.2 gelden voor deze vogels de volgende verboden:

- het opzettelijk doden en vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1 Wnb)
- het opzettelijk vernielen en beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren en het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2 Wnb)
- het rapen en houden van eieren (artikel 3.1 lid 3 Wnb)
- het opzettelijk storen van vogels indien dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.1 lid 4 en 5 Wnb)
- het verkopen, vervoeren voor verkoop, onder zich hebben voor verkoop of ten verkoop aanbieden van (gemakkelijk herkenbare delen of producten van) dode of levende vogels (artikel 3.2 lid 1 Wnb)
- het, anders dan voor verkoop, houden en vervoeren van (gemakkelijk herkenbare delen of producten van) dode of levende vogels (artikel 3.2 lid 6 Wnb)
- het, voor zover bij of krachtens de Wnb toegestaan, vangen of doden van vogels met – kort gezegd – verboden middelen en het achtervolgen met behulp van in de Vogelrichtlijn genoemde vervoermiddelen overeenkomstig de in de Vogelrichtlijn omschreven wijze (artikel 3.4 lid 1 Wnb).

Het beschermingsregime gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. Dit betekent dat de genoemde schadelijke handelingen verboden zijn, tenzij het bevoegd gezag een afwijking van het verbod toestaat. Die toestemming kan worden verleend door middel van een ontheffing of vrijstelling.

Criteria voor ontheffing of vrijstelling

Gedeputeerde staten (‘GS’) kunnen van vrijwel alle hierboven omschreven verboden ontheffing verlenen. Provinciale staten (‘PS’) kunnen daarnaast bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden. Voor een paar specifieke verboden is de minister van Economische Zaken (de ‘minister’) het bevoegd gezag, namelijk de verboden die zien op de verkoop en het vervoer van vogels. Indien een afwijking van een verbodsbepaling wordt toegestaan, moet daarbij in ieder geval worden bepaald op welke soort de afwijking betrekking heeft, welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan en welke voorwaarden gelden ter beperking van de risico's en met betrekking tot het tijdstip en de plaats van de handeling. Daarnaast moet voor de verlening van een ontheffing of vrijstelling aan een aantal cumulatieve criteria zijn voldaan. Dit betekent dat er:

- geen andere bevredigende oplossing mag bestaan,
- de maatregelen niet mogen leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort en
- de ontheffing nodig is in verband met één van de volgende zes gronden:
 - het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten of voor de daarmee samenhangende teelt; of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Internationaal beschermde soorten

Internationaal beschermde soorten zijn strikt beschermd

Deze soorten worden in de praktijk vaak aangeduid als de ‘strikt beschermde soorten’, omdat voor deze soorten alleen onder strikte voorwaarden ontheffing van een verbodsbepaling kan worden verkregen. Bekende voorbeelden van habitatsoorten zijn de drijvende waterweegbree, de rugstreeppad en de zandhagedis.

Verbodsbepalingen

De belangrijkste verboden uit de Wnb zijn:

- het opzettelijk doden of vangen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 1 Wnb)
- het opzettelijk verstoren van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 2 Wnb)
- het opzettelijk vernielen en rapen van eieren van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 3 Wnb)
- het beschadigen en vernielen van de voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 4 Wnb)
- het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 5 Wnb)
- het, anders dan voor verkoop, onder zich hebben of vervoeren van habitatsoorten (artikel 3.6 lid 2 Wnb).

Criteria voor ontheffing of vrijstelling

Gedeputeerde Staten kunnen van deze verboden ontheffing verlenen en Provinciale Staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (artikel 3.8 lid 2 en 3.9 lid 2 Wnb). Er is een aantal (cumulatieve) criteria (opgesomd in artikel 3.8 lid 5 Wnb) om ontheffing of vrijstelling te kunnen verlenen; deze worden slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieventoets);
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- de ontheffing of vrijstelling nodig is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Overige beschermde soorten

Algemeen

Overige beschermde soorten zijn niet beschermd vanwege de Europese wet- en regelgeving. Het gaat hier om de in het wild levende diersoorten die worden genoemd in onderdeel A van de bijlage bij de Wnb. Voorbeelden zijn de hermelijn en de wezel ('A-soorten'). Daarnaast worden vaatplanten beschermd van de soorten die worden genoemd in onderdeel B in de bijlage bij de Wnb, zoals de akkerboterbloem en de muurbloem ('B-soorten'). Uit de wetsgeschiedenis is gebleken dat het nodig is om deze soorten bij wet aan te wijzen, omdat zij niet voldoende worden beschermd door enkel de zorgplicht. Het gaat daarbij in het bijzonder om soorten die in Nederland in hun voortbestaan worden bedreigd. Op de bijlagen zijn dan ook bijvoorbeeld de Rode Lijst-soorten aangewezen.

Verboden handelingen

Het is verboden op grond van artikel 3.10 lid 1 Wnb:

- (a) in het wild levende A-soorten opzettelijk te doden of te vangen;
- (b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de A-soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen en
- (c) B-soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

De onder (a) en (b) genoemde verboden zijn niet van toepassing op de bos-, huisspits- en veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende ervan of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3 Wnb). Voor deze overige soorten gelden dus minder verboden dan voor de strikt beschermde soorten. Zo is bijvoorbeeld het (opzettelijk) verstoren van soorten niet verboden.

Ruimere afwijkmogelijkheden

Voor de overige soorten gelden bovendien ruimere afwijkmogelijkheden dan voor de strikt beschermde soorten. Artikel 3.8 Wnb (dat de afwijkmogelijkheden voor Habitatsoorten bepaalt) is grotendeels van overeenkomstige toepassing op de overige soorten. Dit betekent dat een ontheffing of vrijstelling slechts wordt verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieventoets);
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- de ontheffing of vrijstelling nodig is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Anders dan voor Habitatsoorten, kan voor de overige soorten ook ontheffing of vrijstelling worden verleend als dit noodzakelijk is (artikel 3.8 lid 2):

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- ten behoeve van het algemeen belang.

Overzicht verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Ministerie van Economische Zaken, 2016)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen